

נתן לתשלום הריבית

תבואה השווה יותר מהריבית

מי שהיה נושה בחבירו זוז אחד של ריבית, כשהיו ארבע מידות של חטים שווים זוז אחד, ונתן לו חבירו חמש מידות של חטים.

לדעת אביי, אף על פי שהלווה החשיב חמישה מידות כתשלום של זוז הריבית, מכל מקום מאחר שבאמת ארבע מידות שוות זוז, כשיוציאו את הריבית מהמלווה לא יוציאו ממנו אלא ארבע.

ולדעת רבא, מאחר שכל החמש באו לידו כתשלום הריבית יוציאו ממנו את כל החמש.

נתן בגד או כלי לתשלום הריבית

מי שהיה נושה בחבירו מעות של ריבית, ונתן לו הלווה בגד כשווי הריבית.

לדעת אביי, המלווה זכה בבגד, ואין מוציאים ממנו אלא את שוויו של הבגד שנטל בריבית.

ולדעת רבא, אף שכן עיקר הדין, תקנו חכמים שיוציאו ממנו את הבגד, כדי שלא יאמרו הכל, שהוא לבוש בבגד שלקח בריבית.

קיבל לכל הריבית דבר השווה פחות מהריבית

לדעת רבא, מי שהיה נושה בחבירו 12 זוז של ריבית, וקיבל לשם כך לדור בחצירו שרגילים להשכירה ב-10 זוז, ונמצא שקיבל השכרה השווה 10 זוז תחת הריבית של 12 זוז, כשמוציאים ממנו את הריבית, ישלם 12 זוז, ולא 10 זוז, כי כשקיבל את השכירות תחת הריבית, הוא החשיב אותה כ-12 זוז, ולכן חייב לשלם כל מה שנטל בריבית.

מרבית על השכר ואין מרבית על המכר

מי שמחוייב לשלם ממון לחבירו מיד, וחבירו מתרצה להמתין לו שישלם לאחר זמן, אסור להרבות בתשלום לאחר זמן, כי אם ירבה וישלם יותר ממה שהוא חייב עתה, נמצא משלם את התוספת תמורת המתנת המעות אצלו, וכל המשלם על המתנת מעות, בכלל ריבית הוא.

ומחמת הדין הזה, הקונה איזה דבר מחבירו, מאחר שמתחייב לשלם בשעת הקניין, כשזוכה בו, אסור לחבירו לומר לו, אם אמתין לך שתשלם לי לאחר זמן, תוסיף על המחיר, כי התוספת הזו היא ריבית.

וכל זה במכר, שחייב התשלום הוא בשעת הקניין, אבל השוכר דבר מחבירו, חייב התשלום אינו בשעת קניין השכירות, כשמתחיל להשתמש בה, אלא בסיום השכירות, [שכך למדו מהכתוב, "כשכיר שנה בשנה"], ולכן מותר למשכיר לומר לשוכר, אם תשלם עכשיו תשלם מעט, ואם תשלם רק בסוף השכירות תשלם יותר, כי כשמשלם יותר בסוף השכירות, אין כאן תוספת על חיובו תמורת המתנת מעות, משום שאין כאן המתנה של מעות, שהרי אינו חייב לשלם אלא בסוף השכירות, וכל שאין המתנת מעות אין שייך איסור ריבית.

"שנה שנה"

א. לעניין תרומה נאמר "שנה שנה", ללמד, שאין תורמים תבואה של שנה זו על תבואה של שנה אחרת, אלא על תבואה של אותה שנה.

ב. לעניין שכירות נאמר "שנה בשנה", ללמד, שאין חיוב תשלומי שכירות שנה, של שנה זו, אלא בשנה הבאה, כלומר בסוף השכירות.

ג. לעניין אכילת בכור נאמר "שנה בשנה", ללמד, שהבכור נאכל במשך שנה שלימה, אפילו נכנס לשנה אחרת משנות העולם, כגון אם נולד בשבת זה, נאכל עד שבת הבא.

טרשא דרב נחמן

לדעת רב נחמן, [שרבינו תם פסק כמותו], כל האיסור להרבות על המקח, הוא כשמפרש ואומר, אם תשלם עכשיו קח בזול, ואם תשלם לאחר זמן קח ביוקר, כי כשאומר שעתה ישלם בזול, קובע שזה המחיר האמיתי, ואם כן כשמרבה את המחיר כנגד המתנת המעות, יש כאן ריבית. אבל אם אינו אומר כמה יהיה המחיר למי שמשלם מיד, אלא אומר רק

שהמשלם לאחר זמן ישלם כך וכך, אף על פי שהוא מחיר יקר, מותר.

וכתבו התוס' [בדף ס"ג], שכל זה בדבר שאין מחירו ידוע, אבל דבר שיש לו שער קבוע, הרי זה כאילו מפרש בכמה הוא מוכר אותו למשלם עכשיו, ולכן אסור למכור אותו ביוקר, על מנת לשלם לאחר זמן.

טרשא דרב פפא

לדעת רב פפא, אף על פי שיש לְשַׁכֵּר שער ידוע, ובתשרי הוא נמכר בזול, ובניסן הוא נמכר ביוקר, בעל השכר שאינו דחוק למעות, מותר למכור אותו בתשרי כשהוא זול, על מנת לקבל בניסן את המחיר הגבוה, ואין בכך שכר המתנת מעות, [שמקבל יותר ממה ששווה בשעת המכירה בתמורה לכך שאינו מקבל את התשלום מיד], כי מאחר שהשֵׁכָר אינו נפסד עד ניסן, והוא אינו דחוק למעות, אין לו שום תועלת בכך שהוא מוכר אותו עתה, שהרי יכול להמתין ולמכור אותו בניסן ביוקר, ואם כן כשנותן אותו ללקוחות עתה במחיר של ניסן, אינו נחשב לנוטל שכר מחמת שמאחר להם את הפירעון, ואינו אלא כעושה עמהם טובה, שמתרצה לתת להם אותו עתה אף על פי שאין להם לשלם.

ורב ששת בריה דרב אידי דחה את דבריו, כי אף על פי שאצל המוכר אין כאן רווח ממה שמאחר להם את זמן הפירעון, אצל הלקוחות יש כאן תשלום על מה שמאחר להם את הפירעון, כי אם היה להם ממון עתה היו רוצים לקנות בזול, ואם כן הם מתחייבים לשלם יותר מהמחיר, מחמת שמאחר להם את זמן הפירעון, ונמצאים נותנים לו ריבית.

טרשא דרב חמא

רב חמא היה מוכר סחורות, ובמקומו היה ערכם מועט, אבל היה מקום שהיה ערכם רב, והוא היה מוכר אותם במקומו ביוקר, לבני אדם ההולכים למקום היוקר, [והיו מוכרים שם את הסחורה, וקונים במעות דברים שהיו צריכים להם], והיה ממתין להם עם התשלום, עד שילכו למקום היוקר, וימכרו שם את הסחורה ויחזרו משם, והיה עושה זאת באופן שלא יהיה התשלום היקר על מה שממתין להם, שמשלמים רק לאחר זמן, על ידי שהיה מקבל עליו את אחריות הסחורות בדרך למקום היוקר, עד שימכרו את הסחורה, ויקבלו את תמורתה, ורק משעה זו נעשה הכסף ברשותם, ונמצא שמתחילת חיובם לו, היה החוב ראוי להיות כמחיר הסחורה היקר.

ומכל מקום לא לכל אדם מותר לעשות כן, כי אף על פי שלמעשה לא שילמו לו יותר ממה שהלווה להם באמת, מכל מקום קיבל מהם הנאה נוספת על התשלום, והיא שהם מכרו עבורו את סחורתו, וכל הנאה שמקבל המלווה מהלווה נחשבת לריבית.

ורק לרב חמא [ואנשים כמותו] הותר לעשות כן, כי כנגד ההנאה הזו שקיבל מהם, גם הם קבלו ממנו הנאה, שבכל מקום פטרו אותם מהמכס, והכריזו שלא ימכרו אחרים את סחורתם, עד שימכרו אלו, כדין סחורה של תלמידי חכמים, שפטורה מהמכס, ואין לאחרים רשות למכור עד שהם ימכרו את שלהם.

מכר שדה וקיבל מקצת המעות מי

אוכל פירות עד שיקבל את כל המעות

א. כשהמוכר אומר, "קנה עתה מהשדה כפי מה ששילמת, וכשתביא את שאר המעות קנה את שאר השדה", עד שיביא את שאר התשלום יש לשניהם חלק בשדה, וכל אחד אוכל פירות כפי חלקו.

ב. וכשהמוכר אומר, "אם תביא את שאר המעות, כל השדה קנויה לך מעכשיו, ואם לא תביא את שאר המעות, לא תהא קנויה לך כלל, ותקבל חזרה מה ששלמת", י"א ששניהם אסורים לאכול את הפירות, כי מי מהם שיאכל את הפירות, נכנס לחשש איסור ריבית, שאם המוכר יאכל את הפירות, ולבסוף ישלם לו הקונה את הכל, נמצא שהמוכר אכל פירות שדהו של הקונה, בשכר שקיבל ממנו את התשלום לאחר זמן הקניין. וכן אם הקונה יאכל את הפירות, ולבסוף לא ישלם למוכר את השאר, ולא יקנה, והמוכר יחזיר לו מה שכבר נתן, נמצא שהקונה אכל פירות שדהו של המוכר, וכמו כן נמצא שהמעות ששילם מתחילה היו כהלוואה ביד המוכר, ואם כן

נמצא אוכל פירות של המוכר שלוה ממנו מעות, ולכן משלשים את הפירות ביד אחרים, וכשיתברר של מי השדה הוא יטול את שלו. **ולדעת רבי יהודה צד אחד בריבית מותר**, ולכן שניהם מותרים לאכול את הפירות, אף על פי שיש בזה חשש ריבית לכל אחד, משום שאין כאן ריבית לאף אחד מהם בוודאי, וכל שיש אפשרות שלא יהא ריבית, אף על פי שלבסוף היה, אין איסור בדבר, ומי שירצו יאכל את הפירות.

ג. וכשהמוכר אומר, **"כשתביא את שאר המעות, יהיה קנוי לך כל השדה**, אבל עכשיו אינך קונה כלום", מאחר שעד סוף התשלום, השדה של המוכר בלבד, הוא אוכל את הפירות, [אבל ללוקח אסור לאכול את הפירות כי נחשב כמלווה של המוכר באותם המעות שכבר שילם ואסור לו לאכול את פירותיו של הלווה].

ד. וכשהמוכר אומר, **"כל השדה קנויה לך מעכשיו בלא שום תנאי**, אלא שיש לך חוב להשלים את שאר שווייה", מאחר שכבר עכשיו השדה של הקונה בלבד, הוא אוכל את הפירות, [אבל למוכר אסור לאכול את הפירות כי נחשב כמלווה של הקונה באותם המעות שעדיין לא שילם, ואסור לו לאכול את פירותיו של הלווה].

המלווה ממון לחבירו והתנה עמו

שאם ימכור את שדהו לא ימכור אלא לו

א. אם התנה עמו שימכור לו בפחות משווייה. י"א שאסור לעשות כן משום ריבית, כי כשהלווה מוכר דבר למלווה בפחות משווי, הוא נהנה ממנו, ואסור למלווה להנות מהלווה, ועל ידי התנאי הזה עלול הלווה להנות את המלווה. **ולדעת רבי יהודה צד אחד בריבית מותר**, ולכן מותר להתנות כן, אף על פי שיש בזה חשש ריבית, משום שאין כאן ריבית בוודאי, שהרי לא התחייב למכור את שדהו, אלא שאם ימכור, ימכור לו בזול, וכל שיש אפשרות שלא יהא ריבית, אף על פי שלבסוף היה, אין איסור בדבר.

ב. ואם התנה עמו שימכור לו בשווייה, מותר לעשות כן, שאין שום איסור ללווה למכור למלווה דברים, בלא להזיל לו.

המוכר שדה לחבירו ורוצה

שיחזיר לו כשהיו לו מעות

א. אם מכר על מנת שיחזיר לו כשהיו לו מעות. י"א שאסור לעשות כן, כי על ידי התנאי הזה נמצא שאין כאן מכר כלל, אלא הלוואה של ממון בריבית, שהרי המוכר נעשה כלוה מעות מהקונה עד שיהיה לו להחזיר, ובנתים מניח את שדהו אצלו שיאכל את פירותיה, ואם כן מאכיל אותו ריבית. ובדף ס"ז מבואר מה הדין אם עבר ועשה זאת. וכמו כן מבואר שם, שאין איסור אלא כשהמוכר יכול לסלק את הקונה בכל שעה שיתן לו את הכסף, אבל אם קבעו שבכל אופן לא יוכל לסלקו עד זמן מסוים, הרי זה כמכר גמור עד אותו הזמן, ומותר לקונה לאכול את הפירות, ואין כאן חשש ריבית, כי מפירותיו שלו הוא אוכל. **ולדעת רבי יהודה צד אחד בריבית מותר**, ולכן מותר לעשות כן, אף על פי שיש בזה חשש ריבית, משום שאין כאן ריבית בוודאי, שהרי אם לא יהיה לו מעות ולא יחזיר לו את השדה, אין להחשיב את המכר להלוואה, אלא למכר גמור, וכל שיש אפשרות שלא יהא ריבית, אף על פי שלבסוף היה, אין איסור בדבר.

ב. ואם מכר בלא תנאי, והקונה אמר לו שכשהיה לו מעות ישיב לו את השדה, מותר לעשות כן, כי כשהקונה אומר כן, אין זה תנאי שחייבים לעשותו, והדבר תלוי בדעת הקונה, אם ירצה יעשה, ואם לאו לא יעשה, ולכן המכר הוא מכר גמור, שאי אפשר לבטלו, ואפילו יחזור וימכור לראשון אין זה כביטול המכר, אלא מכירה חדשה, ועד עכשיו שלו היה השדה, ואת פירותיו שלו אכל, ולא את פירותיו של המוכר.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד

כסיכום קצר של הדף

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים

מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים

מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)